

kunnet leve sit Liv i en Statskirke, men hverken Luften eller Jordbunden har været bekvem for den. Det ærede Medlem Hr. Krohn talte om, at den danske Folkekirke i kirkelig Henseende var stokkonservativ. Ja, det er rigtigt, Statskirken har altid været Konservatismens Højborg, men hver Gang der har været gjort et Forsøg paa at frembringe nye Livsstrømme i Tilslutning til den oprindelige Kristendom, har den baade socialt og politisk virket radikaliserende, og jeg maa udtrykke mig saaldes. Dette gælder saaledes Luther ved Reformationen, i Særdeleshed da han stod som den egentlige Reformator, indtil det Tidspunkt kom, da hans Reformation bevirkede, at der skete en social og politisk Revolution, som han ikke selv mægtede at styre, thi var han ifølge hele sin politiske og sociale Opdragelse fristet til at bøje sig under Statsmagten, under Byzantinismen, og vi fik den lutherske Statskirke. Man ser det endvidere ved Pietismen; Pietismen virkede netop stærkt radikaliserende baade socialt og politisk. Hele den pietistiske Lægprædikantbevægelse er jo Forudsætningen for vort politiske Frihedsliv. Paa samme Maade forholder det sig med Grundtvigianismen. Den eneste Retning indenfor den danske Folkekirke, som ikke har virket saaledes, er Indre Mission, men naar jeg ser paa K. F. U. M.-Bevægelsen ligger den dog omtrent i samme Plan som de tidligere nævnte Bevægelser. Jeg vil ikke sige, at det just var i det mest velbetænkte Øjeblik, at disse Præster, som nærmest hører til K. F. U. M. udtalte sig i Lockout-Affæren, men det var dog et Forsøg paa at gribe selvstændigt ind, uanset hvem der nu havde Pengemagten, Kapitalmagten for Tiden.

Overfor det ærede Medlem Hr. Povlsen vil jeg sige, at vi har jo mange Gange haft Lejlighed til at diskutere disse Sager med hinanden, og vi har vist aldrig paa disse Punkter været enige. Men jeg er ikke bange for at sige, ja, jeg kan sige, at jeg i alt Fald, naar vi har staaet overfor hinanden, aldrig har følt, at Frisindet særlig var paa hans Side. Jeg har en medfødt Sympati for Kættene og Sværmere, og jeg kender ikke nogen som helst Grænse for aandelig Frihed. Gamaliel er min Lærer og vil fremdeles blive ved at være det. Men netop for Frihedens Skyld har jeg sat Pris paa en vis formel Orden og har altid haft Uvillie imod Romantikernes Synspunkter, ikke dette, at de vil bære deres Hat, som de vil, det maa de for mig gerne, det vil jeg ogsaa, men dette, at de slaar Porcelænet i Stykker, og andres Porcelæn i

Særdeleshed. Hvad nu angaar denne Kirkeforfatning, som er stærkt paa Tale — vi kan jo slaas om den i det uendelige og bliver vel dog ikke færdige; jeg synes for øvrigt, at Tiden nu kunde være inde til at overlade Forhandlingerne om disse Sager til et Udvalg —, saa er Stillingen den, at nogle siger, vi har en Kirkeforfatning, andre siger, vi har ikke nogen Kirkeforfatning. Jeg har nu ikke Spor af Samfølelse med det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen, naar han udtaler, at han betragter Kirkens Selvstændiggørelse gennem en virkelig Kirkeforfatning, hvorved Kirken faar et repræsentativt samlet Organ, som en Livssag for Kirken — det er et ordret Citat. Det kan ikke nægtes, at Kirkeforfatningsvenner i den Retning har et godt Rygstød i den gamle Grundlovs § 75, den nuværende Grundlovs § 73. Jeg beklager meget, at man ikke den Gang kunde gennemføre et Forslag, som den nuværende Kirkeminister stillede om at faa § 75 bort og faa den danske Folkekirke stillet paa lige Trin med de anerkendte Trossamfund, idet jeg er enig med de Udtalelser, som kom fra den højtærede Kirkeminister den Gang, at den danske Folkekirke ogsaa i saa Fald vilde faa en Særstilling overfor Staten, fordi den havde Kirkeformuen. Det skete imidlertid ikke, og deri har Kirkeforfatningens Venner netop et stærkt Rygstød. Denne Paragraf blev bekæmpet, som vi har hørt fra forskellige Sider, ogsaa fra det ærede Medlem Hr. Borgbjerg, i det han oplæste. Vi ved, at i den grundlovgivende Rigsforsamling var Grundtvig ogsaa imod den, men vi ved ogsaa, at i 1850, da der blev foreslaaet Nedsættelse af et Udvalg til at forberede en Kirkeforfatning, udtalte han i Rigsdagen: Det staar i Grundloven, selv om det er imod min Villie og mit Ønske, og saa maa vi ogsaa nedsætte et saadant Udvalg. Denne Sag tror jeg imidlertid vil være afsluttet med disse Lovforslags Vedtagelse her. Jeg tror ikke nogen Sinde de politiske Forhold, ej heller de religiøse Forhold, her i Danmark vil blive af den Art, at det, som det ærede Medlem Hr. J. Oskar Andersen tilstræber, vil blive naaet. Men de organisatoriske Kræfter, som en Gang er i Samfundet, ogsaa indenfor det kristne Samfund, vil man ikke kunne holde udenfor. Det var rigtigt, hvad det ærede Medlem Hr. Borgbjerg fremhævede, at han allerede tidligt, vistnok allerede under Behandlingen af Loven om Menighedsraadens Indførelse sagde: Her lægges Grunden til en Kirkeforfatning. Jeg har sagt det samme, naar vi